

ეკონომიკის საკითხები გაზეთ „საქართველოს“ (1918-1919 წწ) ფურცლებზე

Economics issues in the newspaper – „The Georgia“ (1918-1921)

ციცინო ბუკია - სოციალურ მეცნიერებათა დოქტორი, ასოც. პროფესორი
კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი
Tsitsino Bukia – Doctor of Social Sciences, Assoc. Professor,
Caucasus International University

რეზიუმე: ეკონომიკის საკითხების პროფესიონალურ დონეზე გაშუქება თანამედროვე მასმედიისთვის „აქილევსის ქუსლია“. ვფიქრობთ, ინტერესმოკლებული არ იქნება, იმის გარკვევა, თუ რას და როგორ წერდნენ მე-20 საუკუნის დასაწყისის ჟურნალისტები ხსენებულ პრობლემაზე.

ჩვენი კვლევის მიზანია გაზეთ „საქართველოს“ მასალათა ანალიზის საფუძველზე იმის დადგენა, რამდენად კარგად ერკვეოდნენ სფეროს სპეციფიკაში და რამდენად ადეკვატური იყვნენ მთავრობის ეკონომიკური კურსის შეფასებისას „საქართველოელები“. საინტერესოა ასევე, თუ რა პროგნოზებსა და რჩევებს სთავაზობდნენ ისინი მკითხველ საზოგადოებას.

კვლევამ აჩვენა, რომ საფინანსო-ეკონომიკური პრობლემები „საქართველოსთვის“ აქტუალურ საკითხებს წარმოადგენდა. პუბლიცისტები უმთავრეს პრობლემად ინფლაციის შეჩერებას, საკუთარი ფულის მოჭრასა და წარმოების განვითარებას მიიჩნევდნენ. ისინი მთავრობის კრიტიკითაც ხშირად გამოდიოდნენ და მართებული რჩევებით მათზე ზემოქმედების მოხდენას ცდილობდნენ.

Abstract: Covering economic issues on a professional level is a kind of Achilles heel for contemporary media. There is no lack of interest in considering what the manner of writing of 20 century's journalists was like?

The objective of the paper, on the basis of the newspaper “The Sakartvelo”, is to determine how good they were at the specific of the field and how adequate they could be at assessing the economic growth of the country. It is important to know what kind of predictions and advice they offered the readers.

The paper made it clear that financial and economic problems belonged to a topic of interest for the newspaper. The publicists saw stopping inflation, printing their own money and developing production as a main problem. They frequently criticized the government and tried to have a certain kind of influence on it.

საკვანძო სიტყვები: გაზეთი „საქართველო“, ეკონომიკა, ვალუტა, ოქრო, კრიტიკა

Key Words: Newspaper "Georgia", Economics, Currency, Gold, Criticism

შესავალი: 1915 წლიდან თბილისში დაარსდა ყოველდღიური გაზეთი „საქართველო“, რომელიც 1920-1921 წლებში „ახალი საქართველოს“ და „ივერიის“ სახელწოდებით გამოდიოდა. ამ პერიოდულმა ორგანომ, ფაქტობრივად, მთელი საქართველოს მასშტაბით ერთიანი ეროვნული მიმართულების შექმნას ჩაუყარა საფუძველი. ამასთან, დროთა განმავლობაში იგი პოლიტიკური პროგრამის ჩარჩოებშიც მოექცა, რითაც მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი მომავალი პარტიის (საუბარია ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიაზე) იდეურ და ორგანიზაციულ ფორმირებას. შესაბამისად, გაზეთი მოგვიანებით იქცა კიდევ ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის პერიოდულ გამოცემად.

ძირითადი ტექსტი: „საქართველო“ „საპოლიტიკო, საეკონომიო და სალიტერატურო“ ორგანო გახლდათ. „საქართველოელები“ გაზეთის ორიენტაციისა და მიზნის შესახებ წერდნენ: „საქართველო“ „არის ეროვნულ-დემოკრატიული მიმართულებისა. განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს ჩვენი ქვეყნის ეკონომიურ, ვაჭრობა-მრეწველობის და სასოფლო მეურნეობის წარმატებას, აგრეთვე

საპროფესიო და სატექნიკო ცოდნათა გავრცელებას. გაზეთში უახლოეს თანამშრომლობას ეწევიან ცნობილი პუბლიცისტები და მწერლები“ [1, გვ. 1].

როგორც ვხედავთ, „საქართველო“, როგორც ილიას გზის გამგრძელებელი პერიოდული ორგანო, თითქმის ყველა საჭირობოროტო თემას ეხებოდა.

ეკონომიკის საკითხების პროფესიონალურ დონეზე გაშუქება თანამედროვე მასმედიისთვის „აქილევსის ქუსლია“. ვფიქრობთ, ინტერესმოკლებული არ იქნება, იმის გარკვევა, თუ როგორ წერდნენ მე-20 საუკუნის დასაწყისის ჟურნალისტები ხსენებულ პრობლემაზე. ჩვენი კვლევის მიზანია გაზეთ „საქართველოს“ მასალათა ანალიზის საფუძველზე იმის დადგენა, რამდენად კარგად ერკვეოდნენ სფეროს სპეციფიკაში და რამდენად ადეკვატური იყვნენ მთავრობის ეკონომიკური კურსის შეფასებისას „საქართველოელები“. საინტერესოა ასევე თუ რა პროგნოზებსა და რჩევებს სთავაზობდნენ ისინი მკითხველ საზოგადოებას.

ახალგაზრდა სახელმწიფოში, სადაც ყველა სფერო ჩამოყალიბების პროცესში იყო, ფინანსური სახსრების აუცილებლობა ყველაზე მეტად იგრძნობოდა. რა თქმა უნდა, „საქართველოელებს“ კარგად ესმოდათ, რომ ქვეყნის ძლიერებას მისი ეკონომიკური მდგომარეობა განსაზღვრავდა, ამიტომ ეროვნულ-დემოკრატიები ამ სფეროს განვითარებას დიდი სიფრთხილითა და ყურადღებით აკვირდებოდნენ. გაზეთი აკრიტიკებდა მთავრობას, აანალიზებდა სიტუაციას და გამოთქვამდა მოსაზრებებს.

„საქართველოს“ 1918-1919 წლების ნომრების გაცნობით შესაძლებელია იმდროინდელი ეკონომიკური სურათის აღდგენა. „საქართველოელებს“ ქვეყნის ეკონომიკაში არსებულ უპირველეს პრობლემად ინფლაციის საკითხი ესახებოდათ. ისინი აცხადებდნენ, რომ ფულის მოჭრა მაშინ, როცა მას ზურგს ოქრო არ გაუმაგრებდა, კურსის კატასტროფულ ვარდნას გამოიწვევდა. გაზეთი გამოსავალს სახელმწიფო შემოსავლების უზრუნველყოფაში ხედავდა, რაც

„გადასახადების გაწერისა და აკრების [2, გვ. 2]“ გზით უნდა განხორციელებულიყო.

„საქართველოს“ აზრით, სიტუაციას ისიც ამძაფრებდა, რომ სოფლად დაგროვილი ფულის ფონზე ახალი ბონები იჭრებოდა, ასევე ისიც, რომ ორი სხვადასხვა ვალუტა – რუსეთისა და კავკასიის ფული ერთდროულად მოქმედებდა.

„საქართველოელები“ სოციალ-დემოკრატიული პარტიის საფინანსო პროგრამას აკრიტიკებდნენ [3, გვ. 3-4]. ძირითად სამიზნეს მათთვის სასწრაფო ზომები, ანუ როგორც დეკლარაცია უწოდებდა – „პალიატიური საშუალებები“ წარმოადგენდა.

გაზეთი „პალიატიური საშუალებების“ სამივე პუნქტს იწუნებდა: მონოპოლია მასობრივი მოხმარების საგნებზე, „საქართველოს“ აზრით, შეუძლებელი იყო. მას ამ მხრივ უფრო ეფექტურ გზად ფასების ზრდის შეჩერება ესახებოდა; წარმოების ნაციონალიზაცია და ტარიფების მომატების იდეაც, რაც მთავრობამ მოიწონა, გაზეთს შორეულ პერსპექტივად ესახებოდა.

„საქართველოელები“ მიიჩნევდნენ, რომ ფულს მამულების ხალხისთვის მიყიდვა შემოიტანდა. ისინი ოქრო-ვერცხლის მოჭრას მისით ქაღალდის ფულის გამაგრებას ამჯობინებდნენ, რასაც, მათი აზრით, ვაჭრობა-მრეწველობის განვითარება უნდა უზრუნველყო.

გაზეთი უფრო რადიკალურ განცხადებებსაც აკეთებდა. მისი თქმით, ფულის კურსის გამყარებას 150 მილიონი ოქრო სჭირდებოდა, საკუთარი ვალუტის შექმნას კი – ნახევარი მილიარდის. სესხის აღება გარანტიის გარეშე არ შეიძლებოდა, ამიტომ გაზეთის პუბლიცისტები გამოსავალს საბადოთა ნაციონალიზაციასა და მთავრობის შეცვლაში ხედავდნენ [4, გვ.1].

„საქართველო“ ეკონომიკის განვითარებისათვის ტექნიკის მიღწევათა გაცნობისა და სიახლეების დანერგვის აუცილებლობას ქადაგებდა, რადგან მიიჩნევდა, რომ ახალ რელსებზე საქმე უკეთ წავიდოდა.

„საქართველოელები“ ფინანსების უზრუნველყოფის სამ გზას გამოყოფდნენ: მიწას, ხალხში დაგროვილ ფულსა და ოქრო-ვერცხლის სამკაულ-ნივთებს. ისინი აცხადებდნენ: „თუკი სამშობლო ფინანსებს საჭიროებს და ამისთანა განძი, როგორიც მიწაა, ხელთა გვაქვს, განა არ შეიძლება ჩვენმა ეროვნულმა მთავრობამ ამ საქმეს რეალურად შეხედოს და მიწა გაჭირვების დროს სამშობლოს მოახმაროს და ამავე დროს გლეხიც დააკმაყოფილოს [5, გვ. 3]“! სხვა ხარჯებისთვის კი „პროგრესული გადასახადის“ შემოღება და ოქრო-ვერცხლის სამკაულთა გამოყენებაც შეიძლებაო.

„საქართველო“ წერდა: „ეკონომიკური ცხოვრების დაწყობისათვის დიდი მნიშვნელობა ექნება ბანკებისათვის ნდობის აღდგენას და მათს ამოქმედებას, მაგრამ ეს მხოლოდ ერთი ზომაა, საჭიროა კიდევ მრავალი [6, გვ. 1]“.

მოგვიანებით გერმანულ-კავკასიური ბანკის დაარსების აუცილებლობამ იჩინა თავი. ადგილობრივ გერმანულ და რუსულ პრესაში დოქტორი ვესტერნჰაგენი წერდა: „უნდა დაარსდეს ახალი ბანკი, რომელიც იმუშავებს ადგილობრივ და გერმანული კაპიტალით და კავშირი ექნება გერმანიასთან [7, გვ. 1]“.

„საქართველო“ გერმანიასთან თანამშრომლობის პერსპექტივას დადებითად აფასებდა, თუმცა ბანკამდე სადეპოზიტო კასის გახსნა, მისი თქმით, კანონმდებლობას ეწინააღმდეგებოდა. ის აცხადებდა: „გერმანულ-კავკასიური თუ ქართულ-გერმანული ბანკები, რამდენიც არ უნდა დაარსდეს საქართველოში, ყველანი უნდა ექვემდებარებოდეს საქართველოს კანონმდებლობას და სათანადო უწყებასო [8, გვ. 1-2]“.

„საქართველოს“ აზრით, სხვა ბანკების კრიზისისას ერთის განსაკუთრებულ პირობებში ჩაყენება არ შეიძლებოდა. ამასთანავე გერმანია სახელმწიფო ბანკის დაარსებაში დახმარებას აღგვითქვამდა და, გაზეთის აზრით, სანამ ეს არ მოხდებოდა, კერძო, პრივილეგირებული ბანკი არ უნდა გახსნილიყო.

„საქართველო“ აცხადებდა: უპრიანი იქნება მუშაობდეს „ადგილობრივი სახელმწიფო ბანკი, რომელსაც სპეციალურად ამ მიზნისთვის შეუძლიან განსაკუთრებული კასსა გახსნასო [8, გვ. 1-2]“.

1918-1919 წლების ნომრების ანალიზმა ასევე ცხადყო, რომ „საქართველოს“ პუბლიცისტები ტრანზიტის თემასაც ეხებოდნენ. ამასთან დაკავშირებით, ისინი მიიჩნევდნენ, რომ ამ გზით ჩვენი ქვეყანა სხვებს დიდ სამსახურს უწევდა. საჭირო იყო უცხო დოვლათისათვის ადგილობრივს კონკურენცია გაეწია, ამიტომ გაზეთი ითხოვდა შემდეგს:

„ასეთი ჩვენი შუამავლობა ხანგრძლივი იქმნეს, თუ ამისთვის ჩვენი ინტერესი მიჩნეულ საქონლის რომელიმე %-ის ჩვენშივე დატოვებას მოითხოვს, ეს ყოვლის მოუცილებლად უნდა დაკმაყოფილებულ იქმნას [9, გვ. 3]“.

„საქართველო“ პროტექციონიზმის – ბაჟის მომხრე იყო და მიიჩნევდა, რომ ეს უკანასკნელი ბაზარს უცხოელთა კონკურენციისგან დაიცავდა, მაგრამ, მისი გათვლებით, ბაჟი მაღალი არ უნდა ყოფილიყო.

პუბლიცისტები საფინანსო სფეროს გაუმართავობას არა მარტო მინისტრს, არამედ მთელ მთავრობას აბრალეოდნენ. გაზეთის თქმით, ბიუჯეტის შემოსავალ-გასავალი სავალალო მდგომარეობაში იყო. სიტუაციის გასაუმჯობესებლად ის მწარმოებელთა საზოგადოებისა და ამა თუ იმ დარგის ამხანაგობის დაარსებას ითხოვდა.

„თუ ცოტათი მაინც გავუწევთ ხელმძღვანელობას, სოფელი ქოთნებში დამარხულ ფულს გამოიღებს და ახალ წარმოებაში მოათავსებს [10, გვ. 2]“, „ეს ზომა საუკეთესო საქაჩავია სოფლიდან ფულის ნიშნების ამოსაწურად და ხაზინასა თუ ბანკებში დასაგროვებლად-ო [10, გვ. 2]“, წერდა გაზეთი.

„საქართველოელები“ მიიჩნევდნენ, რომ ქვეყანას საკუთარი ვალუტა უნდა ჰქონოდა. ისინი აცხადებდნენ: „ქალაქის ვალიუტის დატოვებით ჩვენ შედარებით უფრო ადვილათ და უმტკივნეულოთ გადავალთ საკუთარ ფულის ერთეულზე [11, გვ. 2]“, მაგრამ მთავარი,

მათი აზრით, ძვირფასი მადნის აღმოჩენა-დამუშავება იყო. ეს ოქროს რეზერვს გააძლიერებდა და ვალუტის მდგომარეობასაც სრულიად გარდაქმნიდა.

დასკვნები: ამდენად, როგორც ვხედავთ, საფინანსო-ეკონომიკური პრობლემები „საქართველოსთვის“ აქტუალურ საკითხებს წარმოადგენდა. პუბლიცისტები უმთავრეს პრობლემად ინფლაციის შეჩერებას, საკუთარი ფულის მოჭრასა და წარმოების განვითარებას მიიჩნევდნენ. ისინი მთავრობის კრიტიკითაც ხშირად გამოდიოდნენ და მართებული რჩევებით მათზე ზემოქმედების მოხდენას ცდილობდნენ. ეკონომიკურ საკითხებზე გაზეთში გამოქვეყნებული მასალების დაბეჯითებით რომელიმე პუბლიცისტური ჟანრისათვის მიკუთვნება ჭირს, თუმცა ზოგიერთი შეგვიძლია სტატიად მივიჩნიოთ.

„საქართველოელების“ მიერ წამოყენებული ყოველი ახალი ინიციატივა, ჩვეულებისამებრ, ლოგიკურ, დასაბუთებულ მსჯელობას ემყარება. მასალებში ჩანს განსახილველი პრობლემის ღრმა ცოდნა და, რაც მთავარია, მკითხველის საკუთარ სიმართლეში დარწმუნების უნარი, რაც უდავოდ პუბლიცისტთა პროფესიონალიზმზე მეტყველებს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. განცხადება ხელისმომწერთათვის, გაზ. „საქართველო“, N 5, 1919
2. გ. ქ. „ახალი ბონები“, გაზ. „საქართველო“, N10, 1918 წ., გვ. 2;
3. ლორთქიფანიძე ი., „საფინანსო პროგრამა“, გაზ. „საქ“, N45, 1918
4. უავტ., „ფინანსიური მდგომარეობა“, გაზ. „საქართველო“, N96, 1918
5. გედევანიშვილი რ., „სამი გზა საქართველოს ფინანსების უზრუნველსაყოფად“, გაზ. „საქართველო“, N123, 1918 წ., გვ. 3;
6. უავტორო, „პირველი ნაბიჯი“, გაზ. „საქართველო“, N123, 1918 წ.
7. ასათიანი ა., „გერმანულ-კავკასიური ბანკი“, გაზ. „საქ“, N183, 1918
8. ასათიანი ა., „გერმანულ-კავკასიური ბანკი“, გაზ. „საქ“, N186, 1918
11. მარგველაშვილი ტ., „ჩვენი ვალიუტა“, გაზ. „საქართველო“, , 1919